

NORGES HØYESTERETT

Den 5. mai 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Kallerud og Steinsvik i

HR-2020-940-U, (sak nr. 19-154376SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A (advokat Olav Sylte)

mot

X kommune (X kommune
v/advokat Kristian Fredheim)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om ikke å samtykke til ankebehandling av sak etter barnevernloven om omsorgsovertakelse og samvær, jf. tvisteloven § 36-10 tredje ledd.
- (2) A er mor til B, som er født 00.00.2018. Det ble truffet akuttvedtak om midlertidig omsorgsovertakelse 11. oktober 2018, mens mor og barn fortsatt var på barselavdelingen.
- (3) Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Troms og Finnmark traff 30. januar 2019 slikt vedtak:
 - «1. X kommune overtar omsorgen for B, født 00.00.2018, jf. barnevernloven § 4-8 annet ledd annet punktum jf. § 4-12 første ledd bokstav a jf. annet ledd.
 2. B plasseres i godkjent fosterhjem, jf. barnevernloven § 4-14 bokstav a.
 3. A og B skal i ett år fra vedtaksdato ha månedlig samvær à to timer, deretter skal de ha fire årlige samvær à to timer, jf. barnevernloven § 4-19.
 4. Det gis adgang til å føre tilsyn under samværene.»
- (4) Mor krevde rettslig overprøving av fylkesnemndas vedtak.
- (5) Trondenes tingrett avsa 29. juli 2019 dom med slik domsslutning:
 - «1. Fylkesnemndas vedtak i sak FTF-2018-/004168, punkt 1 og 2, stadfestes.

2. **A, født 00.00.1987 gis rett til tre årlige samvær á to timer med B, født 00.00.2018.**
3. **Barneverntjenesten gis adgang til å føre tilsyn under samværene.»**

(6) Mor anket dommen til lagmannsretten. Hålogaland lagmannsrett traff 20. september 2019 beslutning med slik slutning:

«Det gis ikke samtykke til at anken fremmes.»

(7) Mor har anket beslutningen til Høyesterett. Ankebehandlingen ble stanset inntil det forelå endelig avgjørelse i storkammerssakene etter barnevernloven 27. mars 2020. Partene er varslet om at behandlingen av saken fortsetter og har kommet med bemerkninger til den videre behandlingen.

(8) A har anket over lagmannsrettens saksbehandling. Det er anført at vilkårene for å fremme anken etter tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav a, b, c og d er oppfylt. Lagmannsrettens begrunnelse er mangelfull. Barnet ble akutt plassert mindre enn to uker etter fødselen. Hjelpetiltak er ikke forsøkt og barneverntjenesten arbeidet allerede fra akuttvedtaket målrettet mot en langvarig plassering av barnet. Tingrettens vurdering har svakheter og saken bør realitetsbehandles av lagmannsretten. Det er særlig vist til HR-2020-662-S.

(9) Videre anfører A at det ikke foreligger slike spesielle og sterke grunner som tilsier at gjenforeningsmålet kan oppgis ved vurderingen av samværsomfanget. Begrunnelsen er uansett for kort. Guttens og mors interesser er ikke tilstrekkelig balansert mot hverandre.

(10) A har lagt ned slik påstand:

1. **Lagmannsrettens beslutning om ikke å fremme anken, oppheves.**
2. **Saksomkostninger tilkjennes.»**

(11) *X kommune* har anført at lagmannsrettens beslutning er riktig. Vilkårene i tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav a til c er ikke oppfylt. Det var riktig av lagmannsretten å ikke samtykke til å fremme anken. Saken reiser ikke prinsipielle spørsmål. Det er ikke vesentlige svakheter ved tingrettens dom. Tingretten hadde et godt beslutningsgrunnlag og har avveid ulike hensyn på en god måte. Også lagmannsrettens begrunnelse er tilstrekkelig.

(12) Kommunen har lagt ned slik påstand:

«Anken forkastes.»

(13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling. Dette omfatter blant annet om de lovbestemte vilkårene for ankebehandling i lagmannsretten er oppfylt. Ved denne prøvingen har utvalget full kompetanse.

(14) Dersom noen av ankevilkårene er oppfylt, hører spørsmålet om det skal gis anketillatelse for hele eller deler av saken under lagmannsrettens skjønn. Høyesteretts kompetanse er da begrenset til å prøve om skjønnet og den begrunnelse som eventuelt er gitt for dette, er forsvarlig, jf. blant annet HR-2017-776-A avsnitt 27 og 57. Som ledd i prøvingen av lagmannsrettens beslutning må ankeutvalget vurdere om tingrettens saksbehandling, herunder dens beslutningsgrunnlag og begrunnelse, medfører at det kan foreligge en krenkelse av retten

til familieliv etter Grunnloven § 102 eller Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 dersom tingrettens dom blir stående som endelig avgjørelse i saken, jf. HR-2020-661-S avsnitt 61.

- (15) Det fremgår av Høyesteretts avgjørelser i storkammer 27. mars 2020 at det i lys av nyere rettspraksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) er behov for visse justeringer i norsk barnevernpraksis. Utvalget viser her særlig til HR-2020-661-S avsnitt 112:

«Noen av EMDs dommer har vist at beslutningsgrunnlag, avveining eller begrunnelse ikke alltid har vært tilstrekkelig. Særlig har EMD konstatert krenkelser i tilknytning til myndighetenes plikt til å arbeide for gjenforening av barn og foreldre.»

- (16) Plikten til å arbeide for gjenforening har sammenheng med at det som utgangspunkt skal legges til grunn at det er best for barnet å bo hos sine biologiske foreldre – det biologiske prinsipp. Dette er fremhevet av EMD i mange saker, blant annet i storkammerdom 10. september 2019 Strand Lobben med flere mot Norge, jf. også HR-2020-662-S avsnitt 51.
- (17) I avsnitt 86 i HR-2020-661-S fremheves betydningen av at hensynene til familieband – både for foreldre og barn – er godt synlig i begrunnelsen fra barnevernet, fylkesnemndene og domstolene. Det heter så:

«I den enkelte sak må det komme tydelig frem at disse hensynene er vurdert, og hvilken vekt de er tillagt ved avveiningen mot forhold på barnets hånd.»

- (18) Tingretten bemerket innledningsvis i dommen at det rettslige utgangspunktet er at barn skal vokse opp hos sine biologiske foreldre. Retten pekte videre på den egenverdi dette har og understreket at en omsorgsovertakelse er et svært inngripende tiltak. Også i den fortsatte drøftelsen tar retten riktige rettslige utgangspunkter og viser blant annet til EMK artikkel 8 og praksis fra EMD.
- (19) Etter en omfattende vurdering av de konkrete forholdene, hvor de relevante momentene i saken drøftes og avveies, kom imidlertid retten til at det var «svært stor risiko for omsorgssvikt» dersom barnet ble flyttet hjem til sin mor. Denne vurderingen er grundig og godt begrunnet. Videre fremholdt tingretten at det var «vanskelig for retten å ha noen sikker formening om hvor lang tid det antas å ville ta [for mor] å bli en tilstrekkelig god omsorgsperson». Retten holder altså muligheten for gjenforening åpen. Lagmannsretten viste i sin avgjørelse bare kort til tingrettens dom.
- (20) Etter ankeutvalgets syn er det ikke gjort saksbehandlingsfeil ved behandlingen av spørsmålet om omsorgsovertakelsen.
- (21) Når det gjelder spørsmålet om samvær la tingretten til grunn at det ikke er «avklart hvorvidt man står overfor en langvarig plassering». Dette vil være «noe avhengig av utredning, behandling og mulige hjelpetiltak knyttet til mors fungering og behov».
- (22) Flertallet i tingretten kom til at det ikke var aktuelt med tilbakeføring innen kort tid. På denne bakgrunn fastsatte flertallet samværet til to timer tre ganger årlig. Mindretallet tok derimot utgangspunkt i et mål om tilbakeføring og mente det derfor burde fastsettes flere samvær. Lagmannsretten nøyde seg med å uttale at samværsordningen ligger innenfor det som normalt fastsettes ved omsorgsovertakelser som forventes å bli langvarige.

- (23) Ved vurderingen av samværsspørsmålet har tingrettens flertall og lagmannsretten tatt et rettslig utgangspunkt som er nyansert ved de senere avsagte avgjørelsene i storkammer. Særlig mangler en nærmere redegjørelse for hvorfor det – til tross for usikkerheten knyttet til mors omsorgsevner i fremtiden – er fastsatt et så begrenset samvær som to timer tre ganger i året sett i lys av myndighetenes plikt til å arbeide for gjenforening av barn og foreldre.
- (24) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at det kan foreligge en krenkelse av retten til familieliv etter Grunnloven § 102 eller EMK artikkel 8 dersom tingrettens dom i samværsspørsmålet blir stående som den endelige avgjørelse om dette.
- (25) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves for så vidt gjelder As anke over fastsettelsen av samværet.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)